

UNIVERSITĀTES AVĪZE

LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS

Iznāk kopš 1989. gada 7. septembra

Nr. 28

1990. GADA 6. APRILĪ

Maksā 2 kap.

Его превосходительству президенту СССР
господину Михаилу Сергеевичу ГОРБАЧЕВУ

Глубокоуважаемый господин президент!

С большой тревогой мы следим за развитием событий в дружественной нам Республике Литве. Взятие штурмом государственных учреждений, избиение граждан Литвы, неприкрытая демонстрация военной мощи, проведение враждебных народам Литвы шовинистических митингов вызывают непонимание и недоверие к провозглашенным Вами принципам строительства правового государства в СССР и правам наций на самоопределение. Все честные люди во всем мире отлично понимают, что Литва, так же как Латвия и Эстония, была оккупирована и насильственно включена в состав СССР. Поэтому СССР не имеет никаких правовых оснований на притязания власти в Литве, и все чинимое Советским Союзом в настоящее время в Литве следует квалифицировать как откровенное вмешательство во внутренние дела независимого государства.

Мы надеемся, что сейчас, когда рушатся все насильственно созданные государственные образования, здравый смысл восторжествует. И Вы, господин президент, воспользовавшись своей огромной президентской властью, положите конец произволу всесоюзных ведомств и военных в Литовской Республике, вступив в переговоры с законно выбранным правительством Литвы.

Коллектив физико-математического факультета
Латвийского университета.

* * *

Его превосходительству председателю
Верховного Совета Литовской Республики
господину Витаутасу ЛАНДСБЕРГИСУ

Глубокоуважаемый господин председатель!

Мы с большой радостью и надеждой восприняли провозглашение суверенного государства Литвы 11 марта 1990 года. Восхищаемся мужеством Вашим, Ваших товарищей и всего литовского народа. Мы глубоко уверены, что, несмотря на все козни и препятствия, чинимые советским империализмом, литовский народ отстоит свою свободу и независимость. Мы с Вами, наши дорогие братья!

Коллектив физико-математического факультета
Латвийского университета.

EKSPRESINTERVIJAS

Sodien Rīgā sākas LKP kongress. Universitātes komunisti par delegātu izvirzījuši Matemātikas un Informātikas institūta laboratorijas vadītāju KĀRLI PODNIEKU. Jautāju viņam: — Ar kādām domām ejat uz kongresu?

— Esmu LNKP izveides idejas piekritējs. Domāju, ka kongresā vairākums būs partijas Rīgas pilsētas komitejas spārnā. Tāpēc, acīmredzot, mūsu sagatavotos un iesniegtos dokumentus nepieņems. Nepieņems pat A. Briļa vadītās CK komisijas izstrādātos, kas bija publicēti «Cīņā» un iecerēti kā kompromisa variants starp LNKP un partijas Rīgas pilsētas komiteju.

Mana prognoze ir, ka notiks šķelšanās. Neatkarīgās kompartijas piekritēji nees uz kompromisu trijos pamatjautājumos. Pirmkārt, mēs nepiekrītsim atteikties no Latvijas valstiskuma atjaunošanas. Otrkārt, mēs pastāvēsim uz atteikšanās no komunisma ideoloģijas. Treškārt, mēs pastāvēsim uz atteikšanās no avangarda partijas koncepcijas. Tās ir partijas pretenzijas uz to, ka tā labāk par citām zina, kurp virzīt sabiedrību un ar demokrātiskā centrālisma un ražošanā pastāvošo partijas organizāciju palīdzību tā to realizē. Uzskatām, ka partija jāpārverš par parlamenta partiju.

Sajos trijos pamatjautājumos kompromiss nav iespējams.

Tātad mēs sasauksim savu, LNKP kongresu, 14. aprīlī, kam pašlaik aktīvi gatavojamies.

Uz šo pašu jautājumu atbild LU partijas komitejas sekretārs AIVARS ENDZIŅŠ.

Vienošānās 6. aprīļa kongresā ir izslēgta. Būtiskos jautājumos kompromiss nav iespējams. Mēs ejam uz 14. datumu — savu kongresu. Pašlaik LNKP atbalsta ap 30 tūkstoši cilvēku, to skaitā ap 600 bezpartejisko. Partijas biedru kopskaits republikā ir 178 tūkstoši. Tomēr te nevajadzētu uzsākt kādas aritmētiskas darbības, jo viss vēl atrodas procesā, gaitā. Piemēram, varētu būt nākotnē kompromisa meklējumi ar «trešo ceļu». Pašreizējā CK biroja un aparāta situācija ir nenoteikta, taču arī šeit ir cilvēki, kas atbalsta LNKP ideju.

Notikumi Lietuvā rāda, ka «laulības šķiršana» notiek bez jebkādam tiesiskām garantijām. Mēs, diemžēl, vēl nedzīvojam tiesiskā valstī. Pagaidām daudz ko risina ar armijas palīdzību. Tāpēc nevar cerēt, ka pret mums izturēsies korekti. Nav vēl precīzi atrisināts jautājums, piemēram, par preses nama isto ipašnieku. Kad namu cēla, partijas un valsts aparāts bija saplūdis. Partija, ko gribēja, piesavinājis un viss.

Ja kļūsim par parlamentāru partiju, tad pašreizējā politiskajā spektrā LNKP būtu kreisā

ES NEMĀNIS - VISUR ZIEP
 BET PILĒM PAVASARIS NEPATĪK...

Vai esam saimnieki savā Alma Mater?

To varam pierādīt tikai ar darbu, ar sakoptām mājām, jo istam saimniekam māja vienmēr ir tīra. Tikai sakopjot savu augstskolu, mēs varam apliecināt, ka esam Latvijas Universitātes īsti patrioti.

Un tāpēc aicinu atbalsīt LU absolventa, Rīgas TDP priekšsēdētāja A. Teikmaņa aicinājumu un ķerties pie darba. Sāksim Universitātes spodrības nedēļu jau **piektdien, 6. aprīlī**, jo zinām taču, ka sestdienās neesam ražīgākie strādātāji. Un turpināsim šo mūsu tautas seno tradīciju līdz pat **12. aprīlim**.

Veltīsim šo darbošanos Lieldienām, mūsu Tēvzemes brīvībai un pierādīsim darbā, ka esam un būsim vienoti!

Kļūsim saimnieki mūsu Alma Mater un katrs savā darba vietā — katedrā, laboratorijā, auditorijā, pagalmā!

JĀNIS STRAUHMANIS,
LTF nodaļas valdes priekšsēdētājs

FIZMATU APRĪĻA TĒZES

1. Sveiks! Atkal klāt fizmatdienas!
2. Lai Tev labs prāts un stipra veselība!
3. Ja šodien ir ceturtdiena, tad skat. 5.
4. Ja šodien ir piektdiena, tad skat. 6.
5. Sovakar Tu vari padziedāt un pajūrēt Dzegužkalnā.
6. Uzdziņāšanu dzegužkalnā Tu jau esi nokāvējis.
7. Ja tas Tevi sāpina, skat. 2. un 8.
8. Tu vēl vari pasportot, ja ir rīts (vai vismaz diena) fizmatu fakultātē, ja ir vakars — Rīgas 58. vsk.
9. Sā vai tā, bet sestdien

- fizmatos valdīs absolūta demokrātija. Skat. 10.
10. Iesaisties zemūdens daudzpartiju sistēmā.
11. Starp sestdienu un svētdienu būs... skat. 13.
12. Svētdien plkst. 9.00 Tevi nīpru un strādātgrībošu gaida Turaidas pils pagalmā. Skat. 14.
13. Sākas ar «bal» un beidzas ar «le». Skat. 15.
14. Paņem līdzī krūzīti vai kanniņu, vai vāzīti dzeršanai. Cīsiņi, darbarīki un krūmi (darbam) būs uz vietas.
15. (Turpin. no 13.). Sākums plkst. 20.00 p/s «Gauja» kultūras namā.
16. Skat. 2.
17. Mēs Tevi gaidām!!!

partija ar centrisku leivirzi. Vēlēšanās mēs kā partija vēl ne-startējām. Tāpēc I. Litvinovas informācija laikrakstā «Izvestija», ka mūsu partija «cietusi sakāvi», neatbilst īstenībai. Daudzi partijas biedri, kas atbalsta mūsu idejas, ir ievēlēti.

Manuprāt, pēc iespējas ātri jāpieņem pilsonības likums, tāpat likums par imigrāciju, pašreizējais nav pietiekams. Būs jāizšķiras, kuru pilsonību pieņemt, jo vienlaikus divas pilsonības nevarēs būt.

Kas attiecas uz LTF, tad perspektīvā tā var atmirt. Taču pašlaik kā konsolidējošs spēks tā ir nepieciešama. Šobrīd būtībā, stingri ņemot, pastāv vienīgi PSKP, kaut gan stipri sašķēlušies. Jāatceras tomēr, ka nevaram tiem cilvēkiem, kas darbojas tagad, pierakstīt visus vecā režīma grēkus.

Savā kongresā liksim priekšā dokumentus par partijas darbības izvērtējumu, par 1959. gadu — tad arī noskaidrosies jaunais nosaukums. Visticamāk — tā būs sociāldemokrātu partija, kas stabilizēs situāciju starp labējiem un kreisajiem. Ievirze ir — sadarbība ar Eiropas sociāldemokrātiem. Šie procesi aizsākušies arī Krievijā, piemērs tam ir nesena liberāldemokrātu partijas izveide. Te paveras plašas sadarbības iespējas ar visiem demokrātiskiem spēkiem gan republikā, gan ārzemēs.

Intervēja AIVARS JANSONS

* Pēc lekcijas Lielajā aulā —
L. Freivalde pasniedz LU Jurīdiskajai fakultātei Zviedrijas likumu krājumu.

PEC LU JURIDISKĀS FAKULTĀTES UZAICINĀJUMA DZIMTENE VIESOJAS ZVIEDRIJAS TIESLIETU MINISTRE LAILA FREIVALDE. PUBLICĒJAM CIENIJAMĀS TAUTIEŠES PRIEKŠLASIJUMU JURIDISKAJĀ FAKULTĀTĒ 1990. GADA 29. MARTĀ. LASĪET 2. UN 3. LAPASPUSE.

LAILAS FREIVALDES PRIEKŠLASĪJUMS

Sis man ir neizsakāms notikums — būt atpakaļ sava dzimtajā pilsētā. Kadu nakti 1944. gada mana ģimene steidzīgi atstāja Latviju. Mēs domājam atgriezties pirms ziemassvētkiem. Bet pagāja 46 gadi, un tikai tagad man, manai masai un braum tas varena piepildīties.

Mani vecāki nekad necerēja atgriezties. Tikai šī gaidīšana viņiem, tepat ka daudziem citiem brīvības laika jauniešiem, bija par ligu. Un tagad — ar lielu sirdsprieku, stāvot šeit jūsu priekša, jūtu dziļas sāras par visiem tiem, kas visvairāk bija cerējuši un visdežīgāk bija cīnījušies, bet kas nevarēja piedzīvot šo «ceļojumu atpakaļ uz dzimteni»...

Es jūtu lielu pateicību pret saviem vecākiem un visiem tiem trimdas latviešiem, kas uzturēja šo atgriešanās cerību, kopa latviešu valodu, kultūru un atmiņas par dzīvo Latviju. Bet vislielāka pateicība pienākas jums, kas šeit Latvijā vadījāt cīņu tālāk par brīvību un patstāvību. Jūs esat tie, kas paveicāt to un paverāt šo ceļu atpakaļ uz dzimteni.

Stāvot uz 19. gadsimta pēdējās desmitgades sākuma mes tagad piedzīvojam visoramatiskākas parmaiņas pasaulē, kops li pasaules kara. Viena valsts pēc otras salauz veco sastinguso sistēmu. Ta arī noticis Baltija, kur tautas beidzot atkal varējās izteikt savu gribu brīvas veidošanas. Parmaiņas šaipus jūrai liea mēra skar arī Zviedriju. Jo starp Zviedriju un Latviju pastāv stipra kultūras un vēstures sadarbība.

Mūsu atbalsts Baltijas republiku tautu centieniem tiek veikts dažādos veidos. Vispirms jau stipra ir pati griba radīt tiešos sakarus tautu starpā — ceļojumu un preču apmaiņas ziņā. Daudzas pašvaldības pagastos un pilsētās ir nodibinājušas draudzības saites ar līdzīgām vietām Baltijā. Piemēram, visiem zināma ir Rīgas un Norčēpingas sadarbība. Bez tam vēl daudzas atsevišķas grupas, uzņēmumi, arodbiedrības, kultūras un izglītības instances ir pavairojušas savus darbības sakarus ar Baltiju. Otrkārt — Zviedrijas valdība un parlaments grib veidot diplomātiskus kontaktus. Ir atvērts konsulāts Tallinnā un to darīs arī Rīgā. Treškārt — Zviedrija atbalsta atklātības un pārbūves politiku Padomju Savienībā, un Baltijas tautu neatkarības centienus.

Es esmu te ielūgta runāt par zviedru tieslietu sistēmu un likumdošanu. Šādā šā uzrunā, protams, nevaru dot pilnīgu pārskatu.

Katra zemes tiesu iekārta un likumdošana ir tieša mēra šīs sabiedrības vēsturiskās attīstības prokuris. Ta atspoguļo arī tautas nacionālas īpatnības. Zviedrijas tieslietu kultūra liea nozīme ir tautai. Jau no vikingu laikiem tai bijusi tieša ietekme veidojot tieslietu sistēmu. Pirmās tiesu instances jau minētas tais senajos laikos, kad viri sanaca uz sapulcēm, lai lemtu un tiesātu. Jau kopš agrajiem Viduslaikiem Zviedrijai pastāv rakstīti likumi. Abi šie vēsturiskie fakti ka manojums ir palīdzējuši apturēt diktatūras un vienvaldību Zviedrijā.

Man gribētos izcelt sevišķu «puanti», stāvot šeit tieši Rīgā un runājot par zviedru tieslietu sistēmu. Istenībā Zviedrija ir lielu pateicību parada Baltijai. It sevišķi Rīgai. Pavisam īpatnēja veida Rīga ir veicinājusi zviedru tieslietu attīstību. Proti, vēl pirms 16. gadsimta zviedru pilsoņi varēja nodot savas sudzības tiesi karaiim izspriešanai. 1614. gadā Stokholmā nodibināja speciālu tiesu, karalisko vai valsts tiesu, starp citu, pēc vācu parauga. Šī fakta cēlonis meklējams Zviedrijas iekarojumos Baltijas jūras otrajā krastā.

Tallinna (Rēvele) un drusku vēlāk pakļauta Rīga, bija ļoti nozīmīgas tirdzniecības pilsētas. Līdz ar tirdzniecības attīstību sekoja arī daudzi sarežģīti civiltiesiskie strīdi. Pēc toreizējās Zviedrijas tiesu sistēmas, karaiim un viņa padomei bija jātiek galā ar prāvām no Rīgas. Tas viņiem vienkārši nebija pa spēkam. Tādējādi bija nepieciešams tiesu iestādījums, kas spētu attaisnot tās prasības, kas nāca no Baltijas pilsētām. Jo tās bija radušas, ka viņu lietas izšķīra augsti kvalificētas tiesu iestādes Lībekā. Tātad — dibinot t. s. valsts tiesu Stokholmā (Hovratt), ar to varēja jo sevišķi pasvitrot zviedru virskundzību jaunajās provincēs. 16. gadsimtā šādas «valsts tiesas» vēl nodibināja Abo un Tartu pilsētās, bet Rīga atradās zem Stokholmas «valsts tiesas» visā tā saucamā «zviedru laikā». Tā arī ir zīme, cik svarīga bija šī pilsēta Zviedrijas valstī.

Patlaban man ir tikai niecīga iespēja ieskicēt tieslietu sfēras attīstību pa šiem 300 gadiem, kopš Rīga nav vairs zviedru pārvaldē. Zviedrija — no nabadzīgas, agresīvas mazas valsts ar lielām ambīcijām valdīt pār citiem — ir pārveidojusies par miermīlīgu sociāli un industriāli attīstītu zemi. Šī attīstība ir norisinājusies salīdzinoši īsā laika sprīdī. Vēl pirms vienas paaudzes Zviedriju uzskatīja par na-

badzīgu zemi, demokrātiskā atusība arī veidojas vēiak nekā daudzās citas zemes. Vispārejas valdosanas tiesības radas tikai ap 1920. gadu. Parlamentarisms ka sistēma, kad valdība saņem parlamenta atbalstu, praktiski darbojas tikai kops gadsimta maiņas, bet vēiak līdz 1970. gadam trūka formāla apstiprinājuma satversmē.

Zviedrijā šodien ir konstitucionāla monarhija. Tas nozīmē, ka tautas ievēlēts parlaments ir tas, kas uzrauga valdību, nevis ka agrāk — karalis. Zviedrijas satversmē noteikts, ka katram pilsonim ir tiesības brīvi izteikties vārdos un rakstos, tiesības piedalīties politiskās sapulcēs, biedrībās un demonstrācijās, ka arī katram ir garantēta reliģijas brīvība. Vēl, tiesības brīvi izteikties rakstos ir noteiktas sevišķi pamatlikumā, kura pēdas ved atpakaļ līdz pat 17. gadsimta sākumam. Pamatlikuma par iespieddarbiem ietilpst t. s. atklātības princips, kas dod tiesības visiem pilsoņiem lasīt rakstus, kas tiek uzglabāti valsts un pašpārvaldes iestādēs. Šis princips ir ļoti nozīmīgs demokrātijā. Jāatceras, ka šī atklātība attiecas arī uz valdības kanceleju.

Bez tam, pastāv arī sevišķs likums, kas norāda uz to, kādos gadījumos kāds dokuments vai akts tiek uzskatīts par slepenu. Likumā ietverti noteikumi par uzņēmuma interesēm un valsts atsevišķu indivīda integritāti, drošību. Bet atklātības princips tomēr nozīmē visvairāk. Šo principu arī pašiem zviedriem dažreiz grūti izprast. Ārēmēs tas vienmēr ir modinājis sevišķu izbrīnu.

Atklātība ir nozīmīga arī t. s. masu informācijas līdzekļiem (saziņas iestādēm), tas ir, avīzēm, televīzijai, radio. Lai dotu tiem iespēju pildīt savu lomu kā kritiskiem izmeklētājiem, pārbaudot pārvaldes orgānu darbību, pastāv tiesības uz informāciju (medellarfrihet). Tas nozīmē, ka valsts un pašvaldības ierēdņiem ir tiesības izdot arī slepenu informāciju publicēšanai laikrakstos.

Zviedrijā ir sevišķu uzdevumu ierēdņi, kas garantē ieskatu pārvaldes orgānos un kontroli pār tiem. Tos sauc par «ombudsman». Tā saucamo «justitieombdsman» varētu dēvēt par sabiedriski juridisko pārstāvi vai reprezentantu. Viņus izrauga parlaments un tie kontrolē pārvaldes orgānu darbību, bet var arī ierosināt tiesas prāvu par dienesta kļūdām, līdz pat likumu grozījumiem. Kurš katrs pilsonis var

ES NEMĀNIS — SUR ZĪR
TAS IR PAVASARIS. JĀ! JĀ! PAKA
ARIS IR KLATĀ
BET PILĒM PAVASARIS NEPATĪK...

nas varu no pārvaldes varas. Pārvaldes iestādes ir neatkarīgas no valdības, resp., no valsts kancelejas un ministrijām. Tiesu iestādes, prokuratūra, cietumu pārvalde, nav vis kādas Tieslietu ministrijas nodaļas, bet pilnīgi patstāvīgas iestādes. Tam jādarbojas likumu robežās un būzētu ietvaros, ko pieņemis parlaments.

Ministriem nav tiesību dot pavēles pārvaldes orgāniem, kādā veida jaizskata atsevišķi gadījumi. Tiesi otrādi — ministrs, tepat arī parlamenta loceklis nedrīkst komentēt pārvaldes iestāžu lēmumus un tiesas spriedumus. Cilvēkiem nav tik viegli saprast, cik tas ir svarīgi, ka likumdošanas vara nemeģina ieteknēt tiesājosu varu, ļaudis bieži vēlas, lai tieslietu ministrs izsaka savu viedokli par tiesas lēmumu kontraversiālos gadījumos. Tas nav politisks gļevums, ja es atsakos komentēt atsevišķus tiesas spriedumus, bet gan respektu pret Zviedrijas satversmi. 30. un 40. gadu pieredze Eiropa rada, cik bezgaita svarīgi ir politisko iestāžu neļauksanas tiesas instancu darījumos.

Zviedrijā ir divējādas tiesu kārtas. Pirmkārt, kriminālās un civiltiesu tiesas, kas izšķir domstarpības starp atsevišķiem indivīdiem, un otra veida tiesas, tā sauktās «forvaintingsdomstoioar», t. i. «pārvaldes tiesas», kas izšķir domstarpības starp atsevišķu indivīdu un kadu pārvaldes instanci. Katrai šī tipa iekārtai ir trīs pakāpes. Vairums prāvu var pārsūdzēt no pirmās instances uz otro pakāpi, bet pastāv ierobežojumi pārsūdzībam uz augstāko pakāpi. Augstākai tiesai katrā sfērā ir t. s. prejudikativs raksturs. Jāpiezīmē, ka līdztekus šiem diviem tiesu veidiem pastāv vēl cita veida speciālas tiesas, piemēram, «darbavīves tiesa», vai tiesas, kas skar dzīvojamo platību, un citas. Es uzskatu par būtiski svarīgu, ka tiesu iestādes ir dziļi iesakņojušās vietējā vidē. Tiesu iestādēm vajag atrasties pilsoņu tuvumā. Tāpēc arī vispārējo tiesu pirmās instances Zviedrijā atrodas gandrīz 100 dažādās vietās. Darba slodze tagad ir liela. Kā kriminālietu, tā civiltiesu daudzums ir pieaudzis. Problēmas rodas arī tāpēc, ka jaunie juristi atstāj tiesu iestāžu darbību un pāriet uz labāk apmaksātiem uzdevumiem privātās firmās. Starp citu, šī iemesla dēļ, Tieslietu ministrija iesākusi darbu, lai modernizētu un atvieglotu tieslietu darbību. Lai racionalizētu tieslietu resoru darbību, esam izvēlējušies pieņemu, ka tiesnešiem un tiesu ierēdņiem jādara tas, kam viņi ir apmācīti: viņiem jāspriež tiesa. Jo patlaban mūsu tiesu iestādes ir papildnam visādu reģistrēšanas uzdevumu, kam cēlonis ir gluži vēsturisks. Proti, agrākos laikos tiesas bija bieži vien vienīgās kvalificētās iestādes vietējā sabiedrībā. Tagad šādu darbu var veikt citas iestādes ar datoru vai kompjueru tehniku.

Lai atslogotu darbu augstākajās tiesās, jaunākos laikos radīti ierobežojumi pārsūdzībām, būt arī starpinstancēm būtu jācenšas, lai nebūtu jānodarbojas ar prāvām, kas nedod iepriekšējā lēmuma grozījumu. Šī ir ļoti jūtīga problēma, jo tā skar cilvēku pārsūdzību tiesības. Bet no otras puses, ir ļoti svarīgi, ka tā prāva, kas pārsūdzama, nenovēlotos citu vienkāršu gadījumu dēļ, ar ko tiek apgrūtināta augstākā instance un kas nedod nekādu rezultātu. Tiesi pašlaik mēs pārliūkojam un apspriežam šīs problēmas.

Skriet, ka tiesu iestādes ir paši pēdējie sabiedriskie orgāni ple mums, kas saduras ar moderno tehniku, mūsdienu darba veidu. Mēdz teikt, ka zviedru skolnieki apmeklē tiesu iestādes, lai iepazītos, kā tālā pagātnē veica kantora darbus. Nezinu, vai tas tieša, bet es gan centīšos, lai tas nebūtu nākotnē.

Tieslietu sistēmā advokātiem ir svarīga loma. Tiesiskā valstī advokātiem kā grupai jāstāv pilnīgi brīviem no pārbūves iestāžu darbības. Advokāts ir atbil-

* Iepazīšanās ar kādreizējo studentu soda izciešanas vietu — Universitātes karceri. ANDRA DŽEŅA foto

dīgs tikai pret klientu un likumu, bet tai pašā laikā sabiedrībai jābūt nomoda par aukvokatu...

zītvā sakaru tikla. Ja notiesātam nepieciešama veselības aprūpe, tad tas notiek parastajās...

tiēcas uz akciju sabiedrībām, pircēju un pārdevēju attiecībām brīvā tirgū. Ekonomikā ir liela...

Otro uzdevumu — dot visiem iespēju saņemt advokāta palīdzību — mēs risinām ar apmaks...

Tagad mums ir sociālas pašvaldības, kas rūpējas par mazgadīgiem noziedzniekiem. Es negribu apgalvot, ka mēs šo...

ARIS IR KLATĀTĀJ... (part of the illustration text)

Es biju domājusi tagad mazliet pakāvēties pie krimināltiesībam un cietumu parvades. 17. gausimta beigās sakās humānā...

Dabiski, ka galvenā persona kriminālprocesā ir pats apsūdzētais. Viņa vai viņas dēļ tiesai ir jāņem zināms viedoklis. Bet...

Nāvēssods tika atcelts šī gausimta sākumā. Tagadējā satversmē ir tiesš nāvessoda aizliegums. Krimināllikumam attīstību...

Lai to vērstu par labu, nesen pieņemts noteikums, pēc kura noziedzuma upurim ir tiesības uz advokāta palīdzību...

ES NEMĀNĪS - // SUR ZĪP... (part of the illustration text)

Cenšanās palielināt vienlīdzību starp vīrieti un sievieti arī ir atstājusi savas pēdas jaunajā kriminālistikā. Tikai nesen, 1984. gadā, mainījās noteikums...

Lai palīdzētu šīs procesos, sākusies arī brīvprātīga atbalsta darbība sabiedrībā. Tās ir brīvprātīgas biedrības, kas piedāvā savu palīdzību 24 stundas dienā.

Kriminālās politikas humanizācija nevēlas pazemināt sodu par izdarīto noziedzumu. Ir vēlēšanās meklēt un atrast iespējas citādam soda veidam, nekā ievietojot notiesāto slēgtā cietumā.

Nobeidzot, es vēlētos vēl mazliet pieskarties pie civiltiesu likumdošanas. Tās plašais lauks satur daudzus interesantus likumu kompleksus.

Cietuma pārvaldes galvenais uzdevums ir pēc iespējas ātrāk pielāgot sodīto normālai dzīvei. Mēs cenšamies tāpēc ievietot notiesātos tajā iestādē, kas jo tuvu viņa parastajai dzīves vietai..

POKĒS. BET PILĒM PAVASARIS NEPATĪK... (part of the illustration text)

mēs centrāle likumi istenībā li identiski. Pavisam nesen zviedru parlaments pieņema jaunu likumu par pirkumiem (koplag), kas nosaka pircēja un pārdevēja attiecības.

diņa tiesības. Bankas bieži nepaskaidro, cik izmaksā iepirkšanās ar savu karu. Bieži sauc prece maksā divreiz vairāk, nekā pārķot par skaidru naudu.

Visas ziemeļu zemēs pēdējos gados pieaugusi vajadzība pēc noteikumiem, kas aizsargātu atsevišķo pircēju — paterētāju. Viņš ir bieži sūktakā izejas pozīcijā attiecībā pret pārdevēju.

Jau teicu, ka likumdošana notiek tiešā sadarbībā ar pārējam ziemeļu zemēm. Bet arī citu valstu loma šajā sadarbībā ir ļāvusi lielāka. Lai atvieglotu starptautisko tirdzniecību dažādās jomās, ir nepieciešama nacionālo valstu saskaņa likumdošanā.

Līdzīgi noteikumi ir arī par pirktajiem pakalpojumiem, piemēram, ceļojumu un amatnieku darījumos. Agrāk jau minēju, ka mums ir «ombudsman», sabiedriski juridiskie pārstāji, vai reprezentanti. Zviedrijā ir arī paterētāju pārstāvis (konsumentombudsman). Viņa pienākums ir pārstāvēt pircēja intereses iepriekš pārdevēju uzņēmumiem.

Tieši tagad Zviedrijā stāv svarīga ceļa priekšā: mūsu likumdošana jāpiemēro citu zemju likumdošanai. Notiek pārrunas ar Eiropas Kopīgumu par ilgāku sadarbību, lai radītu brīvu, kopīgu tirgu precēm, pakalpojumiem, kapitālam un cilvēkiem. Tas radīs lielas pārmaiņas tieslietu sistēmā.

Strādājot šajā darbā man bija daudz grūtību ar bankām un kredīta iestādēm, kuras aizdod naudu. Zviedrijā arvien vairāk izplatās maksāšanas veids, kad naudas vietā maksā ar plastilīna kartēm, kas dod pircējam kromē centrāle likumi istenībā li identiski.

Protams, Zviedrijai ir laudis, kuri baidās, ka valsts līdz ar to var zaudēt savu suverenitāti. Zināmā mērā, tā tas ir. Bet tāda ir kopīgums cena. Savā militārās varenības laikā Zviedrijai bija liels tirgus. Vēlāk tas ievērojami samazinājās, lai tagad, pavisam citos apstākļos atkal pieaugtu. Tas laiks ir pagājis, kad tirgu varēja iekarot ar militāru spēku.

Sporta manēžas tribinēs sēdēja trīs nēģeri, viens mazs bērns un vēl pāris cilvēku, kuriem ar zālē notiekošo nebija tieša sakara.

Zviedrijai un Latvijai ir kaut kas kopējs — abas ir mazas zemes. Tās ir atkarīgas no sadarbības un atklātības. Mūsu juristi varētu mācīties viens no otra. Nekas manī personiski tā neiepriecinātu, kā iespēja palīdzēt radīt šādu sadarbību starp Zviedrijas un Latvijas juristiem.

SPORTS

VEL NAV PAGAJIS NE PUGGADS, BET ZIŅA PAR LU ČEMPIONĀTU VIEGLĀTLĒTIKĀ JAU PARĀDĀS «UA» SLEJAS...

Trumpe A. — 7.9 (P), 2. Priede B. — 8.4 (FT), 3. Cirule G. — 8.4 (SV); — 60 m barjerskrējienā — 1. Trumpe A. — 8.8 (P), 2. Varslavāne I. — 9.9 (SV), 3. Saulīte L. — 10.3 (SV); — 200 m skrējienā — 1. Varslavāne I. — 27.7 (SV), 2. Ivbulē Z. — 28.6 (G), 3. Ivbulē G. — 29.1 (G); — 800 m skrējienā — 1. Zamberga G. — 2.25 (FM), 2. Ivbulē G. — 2.29 (G), 3. Zaretoka B. — 2.29 (G); — augstlēcšanā — 1. Skrstiņa I. — 1.55 (FT), 2. Li O. — 1.45 (VEI), 3. Bērziņa I. — 1.40 (B); — tāllēcšanā — 1. Trumpe A. — 5.74 (P), 2. Varslavāne I. — 5.44 (SV), 3. Priede B. — 5.06 (FT); — lodes grūšanā — 1. Skrstiņa I. — 10.86 (FT), 2. Lūse M. — 9.87 (G), 3. Stelmahere D. — 9.55 (P); — viriešiem, 60 m skrējienā — 1. Dambienīks G. — 7.2 (B), 2. Mitulis K. 7.4 (J), 3. Sudmalis I. — 7.6 (FM); — 60 m barjerskrējienā — 1. Blūms R. — 8.5 (SV), 2. Eglītis R. — 8.7 (FM), 3. Dambienīks — 9.1 (B); — 200 m skrējienā — 1. Slesers J. — 24.6 (G), 2. Stinkulis G. — 24.8 (G), 3.—4. Zuplītš J. — 25.1 (P), Māters U. — 25.1 (G); — 400 m skrējienā — 1.—2. Adamo-vičs A. — 53.6 (G) un Slesers J. — 53.6 (G), 3. Māters U. — 54.4 (G); — 1500 m skrējienā — 1. Prieditis V. — 4.20,4 (FM), 2. Bērziņš V. — 4.24,5 (FM), 3. Arnicāns G. — 4.30,4 (FM); — augstlēcšanā — 1. Blūms R. — 2.08 (SV), 2. Secis A. — 1.95 (FM), 3. Malinovskis N. — 1.80 (G); — tāllēcšanā — 1. Blūms R. — 7.03 (SV), 2. Apinis A. — 6.83 (P), 3. Zuplītš J. — 6.72 (P); — lodes grūšanā — 1. Sudārs V. — 12.68 (J), 2. Secis A. — 12.53 (FM), 3. Danjēvičs I. — 12.39 (VM).

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Редакция университетской газеты, комитет комсомола и студенческий профком ЛУ объявляют для студентов-нежурналистов публицистический конкурс

«МИСС, МИСТЕР ПРЕССА-90».

Пишите обо всем, что связано со студенческой жизнью. Присылайте по почте или принесите в редакцию рукописи с пометкой в левом верхнем углу — «На конкурс» (не забудьте указать также свое имя, фамилию, факультет, курс, группу, домашний адрес и, если можно, телефон). Хорошо, если бы к материалу вы подобрали фотографию, указав также сведения об ее авторе.

Срок сдачи — 15 апреля. Награды победителям: за 1 место — поездка за границу, за 2 место — поездка по стране, за 3 место — денежная премия.

Вы хотите знать, как живут люди в Америке? Лучше всего об этом узнать от самих американцев.

Фирма «Диалог» готова помочь Вам найти партнера по переписке в США, который, надеемся, станет Вашим другом.

Заполните, пожалуйста, анкету, вырежьте ее и пришлите по адресу: 664000, г. Иркутск, ГСП, фирма «Диалог».

Не забудьте отправить почтовый перевод на сумму 7 рублей в адрес фирмы: 01609449 ОПЕРУ ЖСБ г. Иркутска — и вложить квитанцию в конверт вместе с анкетой.

Фирма «Диалог» гарантирует публикацию информации о Вас в США и поиск партнеров по переписке.

Своим клиентам о дополнительных услугах по переводу сообщаем письменно.

ЖЕЛАЕМ УСПЕХОВ!

Иркутское областное общество инвалидов, Иркутский областной центр трудовой реабилитации инвалидов.

Великий самогонный путь ведет из Одессы в Чикаго: «Коммунизм сметет все границы», даром что флаги над транспарантом (масло масляное по-советски) ободраны и цветом несвежи. Закончилась эпоха любительского бандитизма, в Россию времени Маяковского прибыл американский гангстер Микита Ничипорук — в обмен на хлебобулочные изделия с бутылочной начинкой.

— Рекламация из Америки. Получено 500 пустых бутылок.

— Как 500!

— Ну, ребята согрелись, наверное, через Аляску ведь ехали.

— Но откуда 500?

— Их же пять человек было!

По-моему, фильм Юлиуша Ма-

мы обслужим», но гарнир выбирать не позволим даже ему (этакое подобострастие в ажурном сочетании с повышением голоса); — если все знакомо до боли, то почему не сильно смешно? А просто нужна отодвинутость во время, когда восторги еще не разбились о быт, — чтобы восходило повествование, к примеру, до уровня вывески «Общепит есть освобождение от домашней кухни». Впрочем, нелепость происходящего все равно поможет ощутить реакцию иностранца — забавное у него бывает выражение лица!

Что ж, пойдем от сопоставления? Как мафия артистична в Америке! Не позволит, чтобы человек был убит без должного ува-

Как в Одессе

хульского «Дежа вю» — об обезвреживании гангстеров на советской земле. Причем не одними только силами милиции. Бедный гангстер: да с такой утечкой — никаких успехов в работе!

Второго гангстера зовут Джон Полок — под видом профессора-этнолога он приехал истребить микиту. Но сильно пострадал сам — в качестве первого пассажира пароходного рейса Нью-Йорк—Одесса: сфотографирован, сопровождается («У нас напряженная программа пребывания»), приглашен на пионерский союз по вопросу переездки товарища Чаплина в СССР, — словом, тоже обезврежен. К тому же, согласно реплике гостиничного служителя «вы эксплуатируете труд негров, а мы используем механического носильщика», логично вышло из строя огнестрельное оружие, закамуфлированное под багаж. А что по поводу ответного оштрафования американца — так оно, несомненно, по другому поводу: бедняге ведь напомнили идеалы Французской революции...

Вот, кажется, и вся сюжетная канва. Да, и конец счастливый. Микитю арестован, его помощник, абсолютно бесперспективный в СССР, бежал за границу. Джон отправлен в психушку — за фразу: «Лочу в тюрьму в Стране Советов», прозвучавшую на фоне упорного нежелания ловить бабочек.

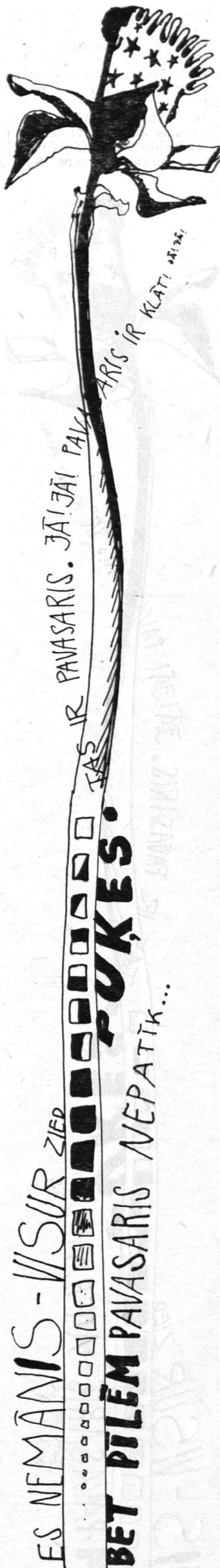
И о названии. В Одессе Джон заработал себе ретроградную амнезию, отягощенную дежа вю, — потерю памяти, сопровождающуюся ощущением, что все, происходящее сейчас, когда-то уже было...

Природа смешного почти необъяснима. Почему, если в ресторане обслуживают только велосипедистов, а в буфете — только стоматологов; если «ну, иностранца-то

Присланная в адрес клиента свежая рыба — знак скорой смерти и явное ее украшение. И вообще, у гангстеров есть клиенты, заказчики, а перерыв в работе — это выходной... В Одессе — ух, артисты! — костюмированы органы внутренних дел: под кооператоров (ой, дежа вю!) и ревнивец с розами (здесь, увы, амнезия). А что до принятых за границей знаков беды, так вот она, шлепнулась изо рта — многозначительная бутербродная рыбка. Впрочем, чуждая эстетика у нас не приживается: случайна, несвежа, возможна лишь в форме миниатюры. И главное — не срабатывает: Полок-то жив...

Их профессура памятник градоначальнику Ришелье за памятник Цезарю принимает — она, бедная, не в курсе принятого у нас смещения масштабов. У нас ведь в порту с почестями встречают не столько Маяковского, сколько Полока: Маяковский-то, конечно, первый пролетарский поэт, но вот первый пассажир — это да! Кстати, перед сном их профессура вынуждена креститься на гостиничную репродукцию Делякруа. Впрочем, потенциальный убийца уже принят в почетные пионеры, и, на глазах судя, красный цвет пришелся ему к лицу... Только не надо трагизма! Дело в нелепости — на большей глубине авторы, кажется, не останавливаются.

Мир праздничного абсурда как нельзя лучше согласуется с жанром пародии на гангстерский фильм. Праздник где? А в торжественном оформлении действительности: марширующие дети, кумачи, «Сделаем Одессу гигантом индустрии!». Короче, во всяческом проявлении готовности уехать «на велосипеде в светлое будущее». И в почти полной искренности оптимизма. Искренность можно прове-

АНКЕТА

Ф. И. О. _____
 Возраст _____
 Род деятельности, профессия _____
 Интересы _____
 Полный адрес _____

Самые талантливые студенты университета приглашаются для участия в Олимпиаде по психологии, которая состоится 12 апреля в 252 ауд. на бульваре Кронвальда, 4.

Ющие ориентацию в материале по курсу «Общая и педагогическая психология».

Начало Олимпиады — в 15.30. Приглашаются все желающие.

В программе олимпиады — проблемные вопросы, предполагающие ориентацию в материале по курсу «Общая и педагогическая психология».

КАФЕДРА ПЕДАГОГИКИ И ПСИХОЛОГИИ.

НАПОМИНАЕМ О КЛЕЩЕВОМ ЭНЦЕФАЛИТЕ

Это острое вирусное заболевание, при котором вирус поражает центральную нервную систему. Хранители и переносчики вируса — клещи, но лишь 2—8% из них заражены.

В нашей республике активность клещей начинается в конце марта и длится до октября. Не было еще года, чтобы кто-то из рижан не заболел. Бывают случаи и со смертельным исходом.

Инкубационный период — с момента присасывания клеща до появления первых признаков заболевания — от 1 до 40 дней. Как же протекает заболевание? Как правило, начинается остро: общее недомогание, головная боль, утомляемость, повышение температуры, светобоязнь, боль в мышцах шеи, рук, ног. Больных беспокоит чувство жара, озноб, колющие боли в пояснице и во всем теле. В тяжелых случаях возможен паралич.

Для предупреждения заболевания не рекомендуется ложиться и садиться на землю, палатку следует ставить на расчищенную площадку. Одежда должна быть такая, чтобы клещи не могли по-

пасть за воротник, на волосы. Клещ присасывается не сразу, он может несколько часов находиться в складках одежды или на теле, поэтому эффективен метод само- и взаимоосмотра. Недавно присосавшегося клеща удалить довольно легко: тело его смазывают каким-либо маслом, вазелином и т. п. и постепенно удаляют насекомое, затянув у его хоботка петлю из простой нитки. Места укуса смазывают йодом или спиртом. Если клещ был раздавлен, необходимо немедленно вымыть руки с мылом: попавший на кожу вирус может быть занесен в слизистую носа, губ, глаз или ранку на коже и вызвать заболевание.

В дом клещей приносят с цветами, на одежде, их заносит и животные, в основном собаки, и тогда возможно заражение людей не бывших в лесу.

Самое эффективное средство профилактики — прививки. Помните: клещевой энцефалит легче предупредить, чем вылечить.

Э. КЛЕМЯТО,
 врач Рижского городского дома санитарного просвещения

ритуальной «Наша десант высадили!», праздник останется. Жизнь на уровне анекдота, Одесса — советское Габрово...

А вы попробуйте обнаружить географическое обобщение — чтобы не один только город имелся в виду, чтобы вся страна обрела габровские масштабы! Вот, бежит массовка, снимают ужас толпы пред лицом вооруженного войска. Голос помрежа: «Никому не улыбаться!». Одесса-мама. Кстати, вы

вспышки прозрения. Оказывается, Абрам Семенович однажды уж спрашивал:

— А скажите, погромы будут?

— Будут, будут, — отвечает, переодетый чекист.

Ходят, как прежде, группками по земле армяне, целуют каждого, кто Полок, но хотелось бы чтобы Полокян, и верят в чудо «Он и в Америке не перестанет быть настоящим армянином. Мир тесен, потому что истори-

ЛОВЯТ бабочек

не знаете, где прописаны самые большие специалисты по части чужого счастья?

— Я приехал навестить могилу отца, мне нужно побыть одному.

— Ну, это как сказать!

Невыязчивая смена масштабов, кажется, уже произошла. Взрывается бомба. «Не хлопайте дверью!», — разносится на весь обширный Советский Союз. Где еще из отломанной ручки капиталистического чемодана смастерят сувенирные серп и молот? Заметьте: смастерят, не купят, хоть серпов и молотов в ту пору, сильно подзреваю, в магазинах было завались... И где еще праздник настолько подбит фальшью: «Так вы все из милиции!»? Ели, спали с убийцей в одном номере, подозревали в самогеноварении, в конце прослезилась: «Побольше бы таких людей». Россия-матушка...

Грустно, а я все о природе смешного. Только вот как не смеяться, если наконец болезнь свою нашел — ретроградную амнезию? И радуешься, что хоть случаются

повторяется. А повторяемость ли и поступков — это так, в качестве доказательства...

Что лица постоянно мелькают одни и те же — многозначность на руку. Помните, как пленит этот метод в фильме «В городе Сочи темные ночи»? Сгущение красок, пресыщенный человеческий раствор, абсурд на уровне правдоподобия. А что ситуация повторяется — так это лекарство от амнезии: вон, уже тысячного пассажира рейса Нью-Йорк—Одесса встречают, и все так же — оркестр, подарки, гостеприимный отпечаток помады на щеке свежего гангстера: «Ой, немножко испачкались...» Кстати, если кто-то свои поступки дублирует это или подозрительно, или предостерегает, в зависимости от отношения власти к человеку. Третьего, как полагается, не дано.

Людмила МЕТЕЛЬСКАЯ.
 Фильм «Дежа вю» можно посмотреть в кинотеатре «Спартак» с 5 по 8 апреля (сеансы в 10.00, 12.10, 14.20, 16.30, 18.40, 20.50).

Redaktors AIVARS JANSONS